

Doç. Dr. Gökçe CANARSLAN
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
MEDENİ HUKUK ANA BİLİM DALI ÖĞRETİM ÜYESİ

ÇOCUK MALLARI

(Türk Medeni Kanunu md.352 vd. kapsamında)

FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2024

Eylül 2024

ISBN: 978-975-368-938-0

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 48596

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 48596

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

**Alya, Leylim, İrem, Öykü, Ceren, Ali, Selim,
Neva, Zeren, Duru, Arhan, İpek, Arda, Alp, Ela,
Taha, Tuna, Damla, Yağmur, Deniz
ve tüm çocuklara**

ÖNSÖZ

Yakın zamana kadar gözden kaçan, göz önüne alınmayan, göze batmaması gerekli görülen çocuk, aslında ne kadar önemli ve değerli olduğu geç fark edilen kavramlardan biridir. Çocuğu hukuki bir kavram olarak nitelendirmek ilk bakışta zor görülse de insan ömründe oldukça uzun bir zaman dilimini kaplayan ve her ergin bireyin geçirmekle yükümlü olduğu çocukluk süresi boyunca çocuğun, bir taraftan Türk Medeni Kanunu'na göre gerçek kişi olması sebebiyle korunması gerekmektedir. Diğer taraftan ergin oluncaya kadar bazen kendi imkanlarıyla kendi bakımını, eğitimini yalnız başına sağlayamayan, bazen hukuki işlemlerde ana ve babaya (ya da üçüncü kişilere) ihtiyaç duyan çocuğun, bu ihtiyacı dikkate alınarak hukuk tarafından ergin kişilerden farklı olacak şekilde özel hükümlerle korunması beklenmektedir. Bununla birlikte çocuğun korunması, sadece onun kişi varlığını değil malvarlığını da kapsamakta ve sadece üçüncü kişilere karşı değil bazen ana ve babaya karşı da çeşitli tedbirlerin alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu gereksinimden yola çıkılarak inceleme konusu olarak, Türk Medeni Kanunu md.352 vd. hükümlerinde düzenlenen çocuk malları seçilmiştir.

Böylesine önemli bir konunun tespitinde ve eserin yazım sürecinde büyük desteğini gördüğüm eşim Prof. Dr. Selman KARAKUL'a teşekkür ederim. Eserin her aşamasında fikirlerine başvurduğum, gece gündüz ayırt etmeksizin sorduğum sorulara içtenlikle cevaplar araştıran Doç. Dr. Sera REYHANİ YÜKSEL'e ve karşılaştığım sorunlarda kendisine özgü çözümler sunan Doç. Dr. Semih YÜNLÜ'ye minnet duygularımı ifade etmek isterim. Düşüncelerimi yazıya dökerken, önceden yaptığım hataları düzeltmem yönündeki sesi kulaklarımda yankılanan, eserle sınırlı olmaksızın her daim desteğini hissettiğim hocam Prof. Dr. M. Serkan ERGÜNE'ye en içten saygılarımı sunarım.

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Medeni Hukuk Kürsüsü'nde görev alan Doç. Dr. Gülşah Sinem AYDIN ATEŞ'e, Dr. Öğr. Üyesi Oğuz ERSÖZ'e, Arş. Gör. Y.Alper TÜYLÜOĞLU'na, Arş. Gör. Burak UZMAN'a, Arş. Gör. Burak TÜRK'e ve ihtiyacım olan kaynakları temin etmeme yardımcı olan kütüphane görevlisi Necla SEZGİN'e teşekkür ederim.

Eserin basımı süresince titizlikle hareket eden Özge DANE başta olmak üzere Filiz Kitabevi'nin değerli çalışanlarına ve Oğuzhan ORUÇ'a saygılarımı iletirim.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
------------	---

I.BÖLÜM

ÇOCUK MALLARININ KAPSAMI

I-ÇOCUK MALLARI KAVRAMI.....	3
A-GENEL OLARAK	3
B-ÇOCUK MALLARININ ÖZELLİKLERİ	8
II-ÇOCUK MALLARININ EDİNİLME ŞEKİLLERİ	14
A-HUKUKİ İŞLEMDEN DOĞAN ÇOCUK MALLARI	15
B-HUKUKA AYKIRI FİİLDEN DOĞAN ÇOCUK MALLARI.....	18
C-KANUNDAN DOĞAN ÇOCUK MALLARI.....	19
a-Ana ve babanın, TMK md.327/I'e göre çocuğun bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğünden doğan alacaklar	19
b-Ana ve babanın, TMK md.182/III'e göre çocuğun bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğünden doğan alacaklar	24
c-Ana ve babanın, çocuk mallarının geri verilmesinde sorumluluğundan doğan alacaklar	27
d-Diğer bazı haklar ve alacaklar	28

II.BÖLÜM

ÇOCUK MALLARININ YÖNETİMİ

I-YÖNETİM HAKKININ KAPSAMI	35
A-GENEL OLARAK	35
B-YÖNETİM HAKKININ İÇERİĞİ	37
C-ANA VE BABANIN BİRLİKTE YÖNETİMİ	45
D-ANA VE BABADAN BİRİNİN YÖNETİMİ	53
E-ANA VE BABA DIŞINDA ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN YÖNETİMİ	66
II-YÖNETİM HAKKININ SINIRLARI	72
A-MALLARIN ÖZÜNE DOKUNMA YASAĞI	74
B-YASAK İŞLEMLER	76
C-ÇOCUĞUN ÜSTÜN YARARINA AYKIRI YÖNETİM.....	78
III-ANA VE BABANIN YÖNETİMİ DIŞINDA KALAN ÇOCUK MALLARI (ÇOCUĞUN SERBEST MALLARI)	81
A-KARŞILIKSIZ KAZANDIRMA	82
B-SAKLI PAY.....	84
C-MESLEK VE SANATLA UĞRAŞMASI İÇİN ÇOCUĞA VERİLEN MALLAR İLE ÇOCUĞUN KİŞİSEL KAZANCI.....	91

III.BÖLÜM

ÇOCUK MALLARININ KULLANILMASI VE SARF EDİLMESİ

I-ÇOCUK MALLARINI KULLANMA HAKKI	107
A-GENEL OLARAK	107
B-ÇOCUK MALLARINI KULLANMA HAKKININ GELİŞİMİ VE HUKUKİ NİTELİĞİ	107

C-ÇOCUK MALLARINI KULLANMA HAKKININ HÜKÜMLERİ.....	114
II-ANA VE BABANIN ÇOCUK MALLARININ GELİRLERİNİ SARF ETMELERİ.....	124
A-SARF EDİLECEK GELİRİN KAPSAMI.....	124
B-SARF EDİLECEK GELİRİN ÇEŞİTLİ YÜKÜMLÜLÜKLERLE İLİŞKİSİ	130
a-Ana ve babanın çocukların bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğü ile ilişkisi	130
b-Miras hukuku ile ilişkisi	135
C-GELİRİN SARF EDİLECEĞİ YER	137
a-Temel kural	137
b-İkincilik kuralı	138
D-GELİR FAZLALIĞI	141
III-ANA VE BABANIN ÇOCUK MALLARINI KISMEN SARF ETMELERİ.....	144
A-TOPTAN ÖDEME, SERMAYE GİBİ TOPLU PARALARIN SARFI	144
a-TMK md.330/III'e göre irat biçiminde ödenen nafaka.....	148
b-Haksız fiil tazminatı.....	149
c-Sigorta alacakları.....	151
d-Manevi tazminat alacakları.....	152
B-OLAĞANÜSTÜ İHTİYAÇLAR İÇİN ÇOCUK MALLARININ KISMEN SARFI.....	153
a-Olağanüstü ihtiyaçlar	153
b-Sarf edilecek mallar	155
c-Hakim kararı	157

IV.BÖLÜM
ÇOCUK MALLARININ KORUNMASI VE MALLARI
YÖNETİM HAKKININ SONA ERMESİ

I-ÇOCUK MALLARINI KORUMAYA YÖNELİK TEDBİRLER...	163
A-ÇOCUKLARI KORUMAYA YÖNELİK GENEL TEDBİRLER.....	163
B-ÇOCUK MALLARINI KORUMAYA YÖNELİK TEMEL İLKELER.....	168
C-TMK MD.360'A GÖRE ALINABİLECEK TEDBİRLER.....	172
II-ÇOCUK MALLARINI YÖNETİM HAKKININ SONA ERMESİ.....	180
A-VELAYET HAKKININ SONA ERMESİ	181
B-MALLARIN YÖNETİMİNİN KAYYIMA DEVREDİLMESİ .	192
a-Genel olarak	192
b-Yönetimi ana ve babada olan malların kayyima devredilmesi .	194
c-Yönetimi ana ve babaya ait olmayan malların kayyima devredilmesi.....	196
d-Çocuk mallarının gelirlerinin veya bu mallardan ayrılmış bazı malların yönetiminin kayyima devredilmesi	198
III-YÖNETİM HAKKININ SONA ERMESİNİN SONUÇLARI.....	198
A-MALLARIN DEVRİ.....	200
B-MALLARI YÖNETENLERİN SORUMLULUKLARI	206
SONUÇ	217
KAYNAKÇA	219

KISALTMALAR CETVELİ

a.g.e.	: adı geçen eser
art.	: article (madde)
bkz	: bakınız
c.	: cümle
CCS	: İsviçre Medeni Kanunu
CCF	: Fransız Medeni Kanunu
HD.	: Hukuk Dairesi
ed.	: editör
eMK	: Türk Kanunu Medenisi
md.	: Madde
N.	: No
s.	: sayfa
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
vb.	: ve bazıları
vd.	: ve devamı

GİRİŞ

Roma Hukuku'nda *Pater Familias*'ın, öldürmeye varan sınırsız yetkilerle donatılan egemenliği altında olan, Cermen Hukuku'nda babaya tanınan, ilk başlardaki koruyucu işlevinin zamanla değiştiği ve son dönemlerde üzerinde şiddet uygulanmasının meşrulaştığı “*munt*” yetkisinin karşısında çaresiz kalan, diğer tarım ve sanayi toplumlarında ucuz işgücü hatta bazen cinsel obje olarak kullanılan çocuk, XX. yüzyıla kadar hukukçuların fazla dikkatini çekmemiştir. 01.01.1912'de yürürlüğe giren Mevaz İsviçre Medeni Kanunu (CCS) çocukların korunmasına ilişkin dönemine göre hayli ilerici hükümler içermesine rağmen çocuk haklarını uluslararası alanda korumaya yönelik çabalar, 1924 yılında Milletler Cemiyeti tarafından kabul edilen Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi ile başlamış kabul edilmektedir.

Çocuk hukuku, geniş anlamda çocukları ilgilendiren veya çocuklar için önemli olan tüm özel ve kamu hukuku kurallarını kapsamaktadır. Bu kurallar geniş anlamda ailenin, Türk toplumunun temeli olduğu ve eşler arasında eşitliğe dayandığı belirtildikten sonra ailenin korunması ve çocuk hakları için de devletin, ailenin huzurunu, refahını ve çocukları korumaya, bakımlarını sağlamaya, her türlü istismar ve şiddeti engellemeye yönelik tedbirler almasına ilişkin sosyal ve ekonomik haklar ve ödevler başlığında Anayasa md.41'de başta olmak üzere çeşitli kanunlarda, uluslararası anlaşmalarda ve diğer mevzuatta yer alabilir. Buna karşılık dar anlamda çocuk hukuku, aile hukukunun bir parçasıdır. Çocuk hukukuna ilişkin hükümler, Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) ikinci kitabı olan aile hukuku içindeki “hısımlık” başlıklı ikinci kısmında bulunmaktadır. TMK md.282-320 arasında, çocuk ile ana ve baba arasında soybağı ilişkisinin kurulması, TMK md.321-363'de ise çocuk ile ana ve baba arasındaki hukuki ilişkinin etkileri düzenlenmektedir.

Çocuk hukukunun temel amacı olan çocuğun korunması, bir yanıyla çocuğun kişilik haklarının, diğer yanıyla da mallarının korunmasını gerektirmektedir. Başka deyişle TMK'da çocuğun, sadece kişiliğine değil önemi sebebiyle mallarıyla ilgili düzenlemeler de oldukça ayrıntılı biçimde yer almaktadır. Kanunda sırasıyla çocuk mallarının yönetimi, kullanılması, sarf edilmesi, çocuğun serbest malları, malların korunması ve çocuk mallarının yönetiminin sona ermesi başlıklarında bu kapsamdaki mallara ilişkin hükümler bulunmaktadır. Çocuk malları içinde çeşitli malvarlığı değerleri yer almaktadır. Malların arasında taşınır, taşınmaz, ticari işletme, hak veya alacağın ayrı ayrı veya birlikte bulunması mümkün olmakla birlikte bunların arasındaki fark özellikle malların korunmasına ilişkin alınacak tedbirlerin niteliğinde kendisini göstermektedir.

Bu çalışmada çocukla ve çocuğun korunmasıyla ilgilenen diğer hukuk dalları kapsam dışı bırakılarak, sadece medeni hukuk sınırlarında ve TMK md.352-363 arasında kanunun sistematığı temel alınarak çocuk malları incelenecektir. Dört bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde çocuk malları kavramı ve özellikleri tespit edildikten sonra ikinci bölümde malların yönetiminin ana ve baba açısından hem hak hem de yükümlülük olduğundan yola çıkılarak yönetime ilişkin genel esaslar, yönetimin sınırları ve yönetim dışında kalan serbest mallardan bahsedilecektir. Üçüncü bölümde çocuk mallarının ana ve baba tarafından kullanılması, malların gelirlerinin veya bir kısmının sarf edilmesine ilişkin incelemelerin ardından son bölümde, malların korunmasına yönelik tedbirler ve çocuk üzerindeki velayet hakkının ya da yönetim hakkının sona ermesiyle malların (çoğu zaman ergin olarak çocukluktan çıkan, bazen kısıtlılığı kalkan veya ayırt etme gücünü kazanan malların sahibi ergin kişiye ya da özel hallerde kayyım ve vasi gibi üçüncü kişilere) devri ile bunları yönetenlerin sorumluluğu incelenecektir. Çalışmada öncelik, velayet hakkına sahip ana ve baba ilişkisindeki çocuk mallarına verilmekle birlikte, çocuğun vesayet altında olması veya kayyım gibi üçüncü kişiler tarafından malların yönetilmesi hallerinde, özellik arz eden durumlara da değinilecektir.